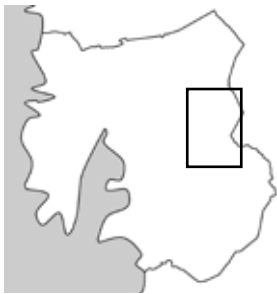

62

LYGNERN

Naturvärde: LFBHZ, Klass I, II.

Omfattning: Del av sjön Lygnern med omgivningar.

Kommundel: 5 Fjärås, 7 Gällinge och 8 Älvsåker.

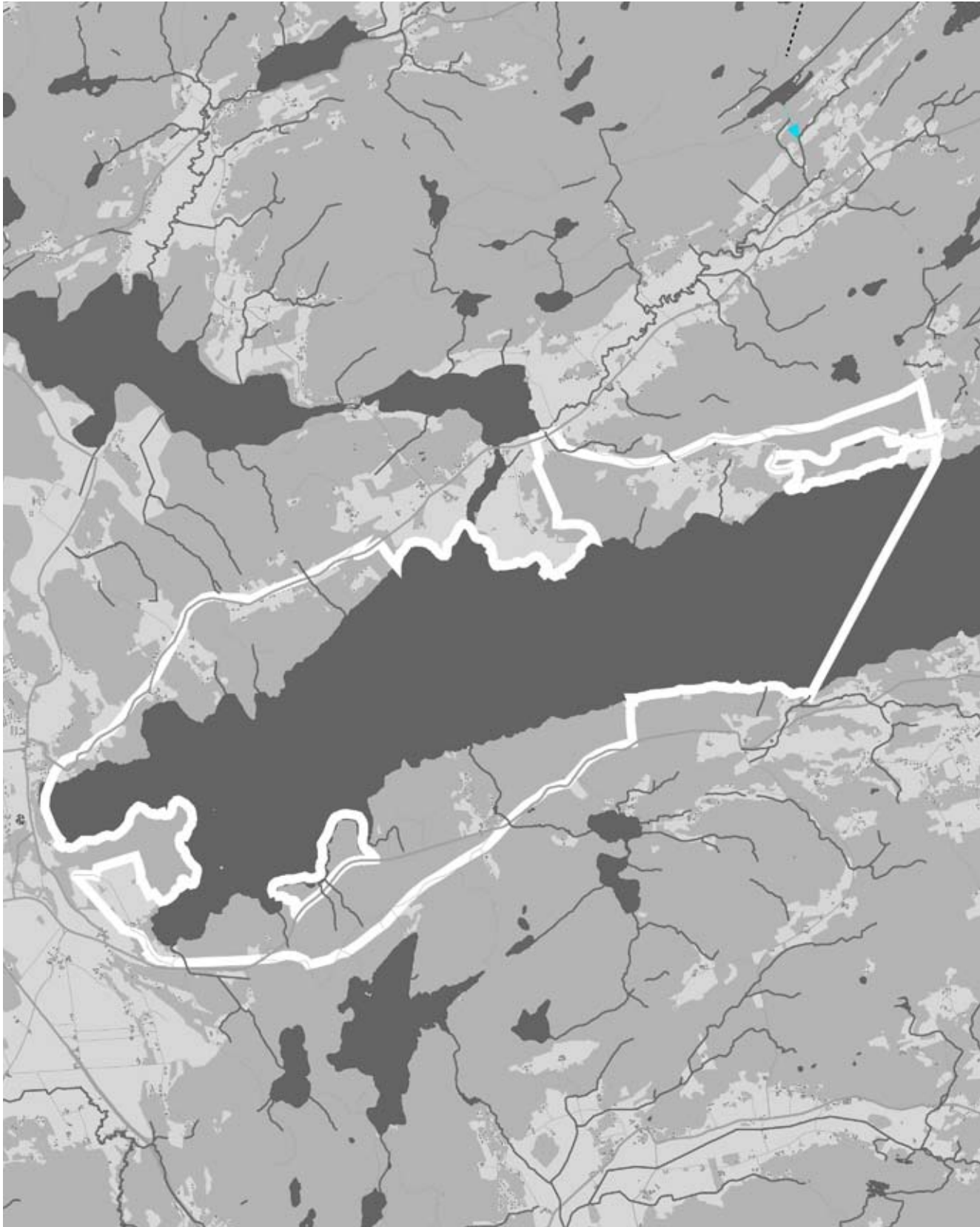
Areal: 2 611 ha.

Beskrivning

Den närmare 2 mil långa sjön Lygnern sträcker sig från Sätilla i öster till Fjärås bräcka i väster genom sydsvenska högländets västra randzon. Fjärås bräcka och Lygnerns långsträckta vattenspegel mellan branta klippstränder omväxlande med lövskogsklädda sluttningar ger tillsammans ett synnerligen naturskönt landskap. Lygnern ligger i en bred öst-västlig sprickdal som vidgats genom vittring och erosion. Sjöns yta ligger 15 m ö h och det omgivande landskapet höjer sig genom ofta branta sluttningar till 75-100 m ö h. Mindre sprickdalar i nord-sydlig riktning med översilningskärr eller mindre vattendrag ned mot Lygnern och mäktiga förkastningsbranter, t ex vid Fågelsång, bidrar till det storslagna landskapet.

Berggrunden består främst av grå gnejser och jordtäcket är mestadels grunt. Kala hållmarker är vanliga och moräner förekommer främst som ett tunt lager på berget. Vid Fagered finns dock en stor moränrygg, en stötsidesdrumlin, och i väster ligger israndbildningen Fjärås bräcka i nord-sydlig riktning. Ett större område med glacial lera finns vid Stormhult - Annabo och mindre områden vid bl a Borgudden och Älenäs. Högsta kustlinjen ligger ca 80 meter över nuvarande havsytan och en långsträckt fjord gick in i Lygnerns dalgång i slutskedet av senaste nedisningen. I sluttningarna ner mot sjön finns strandhak på skilda nivåer, frisköjljda berghällar och svallade moräner och smärre förekomster av svallsediment som minnen av vattennivåns förändringar under skilda tider. Vid Fågelsång finns en speciell typ av jättegrytor utsvarvade i nästan vertikala bergväggar.

Lygnern ingår i Rolfsåns vattensystem, dess areal är nästan 3000 ha och det största djupet ca 48 meter. Den är en näringsfattig klarvattensjö med mestadels branta stränder och stora djupområden. Vattenkvaliteten är god och sjön utnyttjas som vattentäkt för Kungsbacka. Sjön har dock under senare år uppvisat en sjunkande buffertförmåga mot försurning (alkalinitet) och kalkning sker nu i stor skala i tillrinningsområdet i Västra Götalands län. I sjön förekommer t ex mört, nors, sik och insjööring. Särskilt värdefull är sjöns storvuxna insjööring. Den har dock minskat i antal under senare år, varför ett räddningsprojekt startats. De viktigaste reproduktionsområdena för öringen finns i Storån i Västra Götalands län, men även i Ekån och Sundstorpsån.

Skala 1:60000. Björkhagen 1:1 m.fl.

Sluttningarna runt Lygnern är mycket omväxlande både vad gäller topografi och vegetation. Odlingsmarker i anslutning till sjön finns på några ställen utmed nordsidan, t ex vid Stormhult - Annabo. Sluttningarna är för övrigt skogbevuxna med stort inslag av hållmarker. Frodiga ängsbokskogar med ek, ask m m och alsumpskogar omväxlar med blandskogar, hedbokskogar, hedekskogar, hållmarkstallskogar och planterade granskogar. Orörda skogar med lågor och torrträäd samt områden med en artrik och näringskrävande flora finns på flera ställen.” (Citat från Länsstyrelsen 1988, meddelande nr 1988:16).

De sannolikt mest värdefulla skogsområdena finns vid Fågelsång - Dagsnäs, Öxared, Gäddevik, Fagared och Borgudden. Dessa områden redovisas separat (objekt nr 63, 72, 65, 61 och 64). Ett annat mycket värdefullt skogs- och bergsområde är Getaberget väster om Gäddevik. Här finns lövskogar med bl a bok, alm och lind och ett mycket rikt växt- och djurliv. Kryptogamfloran är rik med hotade arter som blek kraterlav, klosterlav och stor bandmossa. Även kärlväxtfloran är rik med t. ex. trolldruva, kransrams, vätteros, underviol och svartbräken. Härutöver bör nämnas ett område mellan Banka och Öxared med orörd naturskog. Vissa delar av detta har troligtvis legat orörda sedan betesdriften upphörde i området. Flerstammiga, betespräglade bokar och granar av betydande ålder förekommer. Torrträäd och lågor förekommer rikligt. I buskskiktet finns bl a berberis och bland örterna märks bl a linnéa och kambräken. I området finns flera raviner.

Lygnerns omgivning är på många håll väl lämpade för friluftslivet. Fiskevårdsområde har bildats för Lygnern med möjlighet till fiske för allmänheten.

Området utgör riksintresse för naturvård, objekt NN6 Lygnern-Fjärås bräcka, och för friluftsliv, objekt FN4 Lygnern-Rolfsån. Området ingår delvis i riksintresse för kulturmiljövården, objekt KN 10 Fjärås bräcka.

Bedömning

Lygnern med omgivning är ett storslaget och naturskönt område med omfattande vetenskapliga värden och stor betydelse för det rörliga friluftslivet. Sjön är av limnologiskt intresse som en djup klarvattensjö med bl a nors och storvuxen insjööring. Dessutom är en god vattenkvalitet i Lygnern en förutsättning för att Rolfsåns storlaxstam ska kunna fortleva. Lygnerns omgivning är variationsrika och har i hög grad en ostörd karaktär. Växt- och djurlivet är rikt i området med ett flertal hänsynskrävande arter.

Områdets karaktär av oexploaterat sjölandskap bör bibehållas. Naturförhållandena med flora och fauna är emellertid fortfarande ofullständigt kända och området bör närmare inventeras. Under tiden bör skogsbruket bedrivas med stor naturvårdshänsyn, de mest värdefulla områdena som t ex mellan Banka och Öxared bör undantas från skogsbruk. Fortsatt kalkning av

Lygnerns tillflöden enligt kalkningsprogram. Sjön måste också skonas från förorenande utsläpp och andra ingrepp som kan förändra vattenkvalitén.

Referenser

- Henriksson, L. och Halldén, A. 1999. Lygnerns och Rolfsåns vatten-system – naturvärden, fisk och miljöproblem.
- Kuylenstierna, J. 1997. En botanisk resa i norra Halland.. I Georgsson, K. et al. 1997. Hallands flora sid. 182-203.
- Länsstyrelsen 1988. Områden av riksintresse. Friluftsliv. Länsstyrelsens meddelande nr 1988:18.
- Länsstyrelsen 1994. Bevarandeprogram för odlingslandskapet i Hallands län. Länsstyrelsens meddelande nr 1994:11.
- Länsstyrelsen. 2001. Områden av riksintresse för naturvård i Hallands län. Länsstyrelsens meddelande 2001:20.
- Länsstyrelsen. 1988. Områden av riksintresse. Kulturminnesvård. Länsstyrelsens meddelande nr 1988:17.
- Fredén, C. 1983. Beskrivning till jordartskartan Kungsbacka NO. SGU Serie Ae nr.
- Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering.

